

DALTONIÀ

Josep Planaspachs

Esquela per al públic:

Avui, diumenge, fa molt fred
dintre les tombes buides
dels cementiris plens.

Ahir, dissabte, remugàvem
un disbarat de vida
perquè volíem cel.

Demà, dilluns, perfets i dignes,
entrarem en el regne
de la trista memòria.

Esquela per al públic:
esquela mortuòria.

I - ELS COLORS

Jo, daltonià,
recerco foscors
als espais immòbils
dels colors agònics.

Porto els ulls pintats
de paisatges blaus,
les pupil·les mortes
i corcs dins la sang.

Miro el cel inhòspit
i el paisatge blau
que abans vermell era
i que ara ja és blau.

M'embriaga l'àmbit
dels colors. Orat,
vaig pel món a l'ombra
per fer escac i mat.

El blanc,
també el negre
i un llosc vermell,
el verd llefiscós,
el blau tendre, pacífic,
l'amargantor del groc,
la cicatriu de l'escarlata,
la peresa imprecisa del gris,
la llüïssor del foc sobre la neu,
la grisor del treball imperfecte,
la paciència de l'escarlata,
la grogor fugaç del gel,
la blavor de la mar,
la verdor del sòl,
i aquest vermell
de sang negra,
i el blanc...

colors tots que percacem un reialme.

Negra neu i blanc miratge
inexistent:
natura màgica
engarjola presoners.

Neu estàtica. La gent
és pluja fosca,
és somni d'or
que empresona l'hora morta.

¡Que breu, la neu instantània
del pensament!
Bons cranis orfes:
a natura, molta gent.

Jardí nu de la vida
on encara no poso
cap mot a cada cosa.

Em fa por aquest incendi
de nit silenciada,
d'ombra morta i subtil.

Vestiré el meu jardí
amb angoixa assenyada,
amb aire brut de fang,

amb llangardaixos tristos,
amb capgrossos feréstecs
i amb els cóms de les eres.

Però no hi vull floratge
—les flors mengen paraules—,
ni tampoc no hi vull arbres

—els arbres tot ho cremen—,
ni tampoc bestioles
que pasturin els mots.

Serà un jardí nudista:
com la cendra del món.

El pi bord i el pi negre,
el pi roig i el pi cembra:
arbres perennifolis
de pinyes i pinyons
que no entenen el grec
ni perquè l'electró
ocupa un orbital
que també porta nom
de pi bord, de pi negre,
de pins que no conec
i que m'obren el mot
perquè jo el canti, cec
enmig d'alfalsars
que em punxen com agulles.

Els arbres geperuts ran de la llar,
les eres despullades del pagès,
entorn de cada poble una cançó,
quan ve la por.

Una indolència que d'arran ens guanya,
la mandra d'un quimèric pretendent,
la sonsònia i deliri del nadó,
quan ve la por.

La peresa entristida del capvespre,
el somni despullat de negra nit,
el miratge de fosca resplendor,
quan ve la por.

Cap més instant ressuscitat, cap més
espai emmirallat en la foscor:
no miris endarrere del camí
quan ve la por.

Del porc, només recordo
el dia de matança,
els dolls de sang calenta,
la pell socarrimada.

I el matí dolorit,
els capfoguers a terra,
el brou tot fent xup-xup,
la truja que plorava,

la calma de la tarda,
les dones i les tripes
farcides de carn magra
-i no com les de fàbrica-,

la nit vora la llar,
el foc que espetegava,
les cançons dels minaires
i les auques del pare.

I els gossos porucs,
i els gats botiflers,
les cuques de llum,
les tristes falenes,
la nit tan calmada,
els porxos de l'ànima.

I l'eixida vella:
fustes foradades,
el serrat davant,
la clusa mirant-me,
tota llum absent:

sols la llum de l'alba.

I la son que em guanyava
mentre fora el vent reia,
emportant-se els gemecs
d'aquest món meu, fantasma.

Aquest és el paisatge que recordo
i no vull cap més mot per batejar-lo.

Les celles juntes,
la suor al front,
la pols als dits,
els ulls oberts,
un arqueòleg
està content
amb la troballa.

Minven arrels
sota la terra.
Els verms de l'arbre
han trobat restes
d'antics poblats
de terres velles.

Són quatre cranis,
tres fèmurs, dos
dits de la mà
i una marranxa.

Els morts antics
també jugaven
al joc de tabes.

II - L'EXILI

A casa meva m'han dit que sóc boig
i que tinc molts pardals dintre del cap,
que amb el diable he fet un tèrbol tracte,
i que la màgica i única clau
per tocar el dos d'aquest món del malson
la té un docte i molt savi psiquiatre.

He corregut cap a cal psiquiatre
sentint-me nu com pot sentir-se un boig.
(Tinc ganes de llevar-me aquest malson
que duc celat com un talp dins del cap.)
Potser sí que el frenòpata té clau
i ambdós, bojals, arranjarem bon tracte.

I aquí em teniu, assegut, fent el tracte
amb el savi i molt docte psiquiatre
que vol obrir-me; però no tinc clau
i li dic clar que potser sóc un boig.
I ell em fa crits que m'arriben al cap
com els bramuls estèrils d'un malson.

Em pregunta si dormo i tinc malson,
si del treball vull defugir tot tracte,
les idees que surten d'aquest cap
esporoguit —és molt bon psiquiatre—,
i també si comprenc que sóc un boig
i ell sols clauer on es guarda la clau.

I jo insisteixo sobre aquesta clau
que ha d'alleujar-me el maleït malson
que somio de nits com si fos boig.
Però aleshores diu: «no vull cap tracte
amb tu: no tinc la clau». I el psiquiatre,
dòcilment, gira l'esquena i el cap.

I jo voldria foradar-li el cap,
treure-hi de dins la maleïda clau
que de segur m'amaga, el psiquiatre.
Però m'adormo i em revé el malson.
Si ve el diable, pot ser que fem tracte.
Al capdavall, un boig sempre és un boig.

Com que sóc boig, tinc boira dintre el cap:
faré un bon tracte amb un diable clau
i engegaré un malson al psiquiatre.

Quan em facin l'autòpsia
aquests metges tan savis,
hauran d'investigar
en quin lloc de la ment
residia el defecte
d'aquesta bogeria
que es va endur el cec al clot.

No serà feina fàcil
per als savis del món
fer la dissecció
dels milions de cèl·lules
de la closca d'un boig.

Però des d'aquest somni
vull desitjar-los sort
i que al cap de mil anys
per fi puguin guarir
els poetes orats
que maten cent neurones
per cada vers rajat.

Veig el cel negre i el mur blau,
coloms sagnants, les places buides,
carrers empaperats per unes síl·labes
que han fet mutis, silenci obstinadíssim
vora meu, amb els versos buits,
l·ligat de mans i peus,
vorejant el camí de la impotència.

Veig cels vermells, ensangonats
amb sang vessada prop de mi,
i els espadons eixorcs de les paraules
abandonades pels mags de l' instant:
els espadats altíssims, muts
com els nadons quan neixen,
cimejant les matrius de sang blavíssima.

Veig el cel negre, foll, ple d'aire
enrarit, covard, masturbat
per uns quants núvols grisos, bogeria
del temps passat que em reclama penyora:
penya-segats de sol i lluna
vora la clepsa bruta
d'un boig emparedat entre murs d'ombra.

Sento el càntic de la magrana,
flairo la sentor del soroll,
veig la inexistència de l'ull,
gusto fondàries dins l'abisme,
toco el blanc d'una absent memòria.

Tàctil, escolto el gust de l'ull flairat.

Tinc els sentits com marbre,
marbre que ha cisellat el temps
durant aquest exili.

He de veure altre cop
els miralls del silenci
reflectir-se, prudents,
dins espais plens de veus.

He de veure l'angoixa
penetrar-vos els ulls
quan em colguin prop l'herba
que ara us mira i flameja.

Dins les veus tremoloses
d'un atzar inconstant,
vull sentir-me el penell
del vent afrevolit

que heu desvetllat a prop
de la vora del somni
on encara mig dormo,
on encara mig visc.

L'exili és dur quan la terra se't menja
i ets com rebel presoner de paraules
que repeteixen ecos de follia.

L'exili és dur quan tu no l'has triat
i un tro de bogeria et ve a l'encontre.

La gent et mira. I tu els endevines
les conques buides, taques a la pell,
els cranis orfes de cervell, la sang
a mig camí entre el batec i la closca
-aturada- esperant l'alè de vida
que ara manté tots els glòbuls immòbils.

L'exili és dur quan el silenci et porta
l'antic record dels sons de tardes calmes.

Exiliat,
condemno els morts a viure.

No condono cap deute,
no perdono ningú.
Vull que tot responsable
senti el fràgil turment
de les nafres obertes
a frec de negra neu.

Exiliat,
condemno els mots a viure.

Vailet nu dins la gàbia,
la gàbia del temps boig
que tot ho castra.

Titella solitari,
ha baixat el teló
que tot ho dalla.

Las, esclau de beuratges,
ets com un putxinel·li
que tot ho balla.

Enmig del gran silenci,
ets com l'incendiari
que tot ho apaga.

Visc del passat. I ara recordo els murs
soterrats i malalts de la memòria.

III - EL SILENCI

Pou de silencis.

Els quatre murs descossolen
la quadratura dels cercles.

Vermes emmordassats, maons
d'argila cuita, revessa.

Tots quatre costats immòbils:
l'univers per una escletxa.

Dignificats, els cucs gronxen
la pau del pou de la febre.

Pou de silencis:
la paraula es bressa.

I així ho volem, arrengherats i a pler
en la caserna on els guerrers escolten
les novetats del temps: ¿quina basarda
enfervoreix els llavis de la mort?

Ens fa d'abric el centelleig pacífic
de l'humor. Fem malbé l'entreclaror
de la baralla amb el diable esquerp,
imaginari i foll de la distància.

Combatents a la caserna de pors,
uns pocapenes, poca-soltes bruts
dins les glaceres impensables: som
crits a la fosca, reporters loquaços

d'aquest infern nostrat de la memòria.

Exèrcit de veus
imposa silenci.

Migraran les faules
vers la matinada.

Sota el pou, corcat,
el taüt desperta.

Exèrcit de veus
imposa silencis.

Entro en el somni
per despertar
tot l'engranatge
esmicolat
de la paraula.

Ingrata, la veu del silenci pacta.

L'espai es configura.
La intimitat de l'aire
fa d'aquesta recança
engrunes.

L'intimisme del cos
malgirbat i enginyós,
per damunt del sorral
trontolla.

Mai no plora l'espai
quan gemeguen els astres
dins les seves carcasses
nafrades.

Pariran, les angoixes,
escolliran destrals
i pararan l'esquena,
equívokes.

Aire, llum, cel i espai
vivifiquen estels
dins els cossos malalts
que ploren.

Volves de llum, fugaces,
les pupil·les dels morts,
fingits o imaginaris,
descluquen.

Mai no endevinarem
el truc de l'aire
buscant les pessigolles,
embogit,
a milions d'àtoms.

És ben esquerp el trist
llampec de l'aire:
amb un garbell de sol
a l'esquena,
la por ens encomana.

I viurem a l'aguait:
ni dol ni temps
ni esma per espantar
llampons sords,
entremig dels trons,

quan la gropada brama.

Vindrà el renou de la desfeta
i escombrarem les ombres
dels pensaments novicis,
eixamplarem carrers,
perbocarem llambordes
i aquest ciment estèril
bastirà carrers nous:
les noves avingudes.

Vindran renous molt difícils d'entendre.

La nuditat del glacial estiu,
capvespres encendrats vora la llar,
remor brunzent, pacífica del mar,
del mar escortat pel rorenc caliu.

Carícia despullada del somris,
l'espasme esquerp, feréstec de la nit,
l'últim instant de pau, el darrer crit
de l'univers agònic: paradís.

La solitària nuesa esdevé
de tota imatge nova l'abecé.
Mort, el tot s'ennuega dintre el mur
on es podreixen taüts de foscó.

Sospitosa, cruel, torna la por.

Talaies exultants, desconegudes,
la resplendor del silenci foraden.
Nusos estèrils de vides creuades:
amatents, fan un rotlle els morts a plaça.

Talaies, damunt de l'espai,
a deshora m'esguarden.

Talaies dessota els silencis:
talaies de la por.

Retrobaré la cosa innominada
a prop del riure franc de la xicalla,
qui sap si en obrir qualsevol calaix
o bastint el paisatge que em faré
amb una idea fixa, fràgil.

Vindran tempestes congriades
dintre mateix de l'ombra de les ànimes.
Un silenci sorrut i taciturn
enlentirà les tenebres somortes
i bufarà al batec que el món li mani.

Serà prudent la solitud,
perquè a tots convé que així es faci
el llibre resumit de l'ostracisme
en totes i cada una de les coses:
solitud de les coses innombrables.

Ens oprimeix la visió de l'aire
i és patiment el ressorgir
—¡tan impossible!— del silenci fosc
que destalona el son de la mainada,
mentre lluny —abundós, inesgotable—

el sol escura els pous del pensament
i de la nit calumniada.

M'abelleix l'espera:
ran de tu, l'imperi.

Som un envelat:
sentim les cabòries
dels infants. M'esglaia
la immensitat del nostre espai,
vist des de la fira
—els cavallets, volta que volta—.

I en un girar d'ulls, tu, paraula,
ja no recordes la memòria.

L'alegria es fon
amb batecs sobtats.
Els estris balders
arreglen cançons
a prop de la pluja:
la pluja dels morts.

Es perdran salms de silenci
i podrem tornar a la casa
desertada. Aviat
l'heura esfondrarà aquests murs
tan esgotats per l'espera.

I caldrà que preguntem
on diastre és la sortida.

Haurem fet atots i encara
mancaem d'aire i d'espai.

Mireu enlaire:
només veureu
l'astúcia de l'atzar.

La Pomera - Barcelona - Segur de Calafell
11-IX-1992 / 19-VII-1993

DALTONIÀ

ESQUELA PER AL PÚBLIC

I - ELS COLORS

«Jo, daltonià...»
 «El blanc...»
 «Negra neu i blanc miratge...»
 «Jardí nu de la vida...»
 «El pi bord i el pi negre...»
 «Els arbres geperuts prop de la llar...»
 «Del porc, només recordo...»
 «Les celles juntes...»

II - L'EXILI

«A casa meva m'han dit que sóc boig...»
 «Quan em facin l'autòpsia...»
 «Veig el cel negre i el mur blau...»
 «Sento el càntic de la magrana...»
 «He de veure altre cop...»
 «L'exili és dur quan la terra se't menja...»
 «Exiliat...»
 «Vailet nu dins la gàbia...»
 «Visc del passat. I ara recordo els murs...»

III - EL SILENCI

«Pou de silencis»
 «I així ho volem, arrengherats i a pler...»
 «Exèrcit de veus...»
 «Entro en el somni...»
 «L'espai es configura...»
 «Mai no endevinarem el truc de l'aire...»
 «Vindrà el renou de la desfeta...»

«La nuditat del glacial estiu...»
«Talaies exultants, desconegudes...»
«Retrobaré la cosa innominada...»
«M'abelleix l'espera...»
«L'alegria es fon...»
«Es perdran salms de silenci...»
